

Florin-Corneliu Popovici

Și eu am fost în Abaddón

(Eugen Dorcescu, **Îngerul Adâncului. Pagini de jurnal. 1991-1998**, Editura Mirton, Timișoara, 2020, 537 p.)

Calameo, 2020

7 ani apocaliptici. Nu, nu este vorba de cartea lui Ion Țugu, un best seller care împletește abil realitatea cu ficțiunea, ci de cu totul altceva, merit, după cum se va vedea, să învârtoseze cultura română (deloc minoră), să producă „zaveră” (indignare, revoltă, suspine, „tandre” invidii colegiale) în rândul breslașilor purtători de condei (și nu numai), să revoluționeze și, de ce nu, să impulsioneze creația de gen. Dar, cum *apocalipsă*, în termeni biblici, se traduce prin *revelație*, la fel și jurnalul lui Eugen Dorcescu, **Îngerul Adâncului** (structurat pe trei mari paliere textuale, tot atâtea forme/trepte de ucenicie spirituală: 1. **Moth Tamuth** (ebr. „Murind, vei muri”), 2. **Abaddón** (ebr. „Îngerul Adâncului”), 3. **Havel Havalim** (ebr. „Deșertăciunea deșertăciunilor”), are un profund *caracter revelator*. Și, cum îngerii, precum știm, se situează și ei sub umbrela dihotomiei, de lumină și căzuți, la fel și cartea în discuție e vegheată (se supune influențelor) de cele două făpturi-entități eterate. În prima categorie, scriitorul (așa cum îi place să-și spună, nicidecum autor, Autor fiind doar unul – însuși Dumnezeu), în parantezele unei tandre acolade ce deschide prima pagină, o include pe soția Mirela-Ioana (ce-l însoțește, ca și în viața de zi de zi, cu un cuvânt dinainte), grație căreia (și aici antumitatea și literatura română se cuvine să-i fie profund recunoscătoare) jurnalul vede lumina tiparului, într-o *blagoslovită împrejurare*, contrazicând astfel intenția scriitorului: „Jurnalul va rămâne, mai mult ca sigur, nepublicat, până când mă voi muta la Domnul” (p. 526). Până să se întâmple acest lucru, *jurnalul dorcescian produce mutații adânci în conștiința cititorului*, tulburat și deopotrivă fermecat de acest *op masiv*, de peste 500 de pagini, care adună între paginile sale Lumină, suferință, singurătate (atroce) și pătimire, tentația scris-cititului și a abandonului, sfășiere lăuntrică între Yah Elohim (Dumnezeu) și Abaddón-Avaddon-Apollion-Exterminans (Îngerul Adâncului), angoase, frustrări și neputințe funciare, nevolnicie și depășirea propriilor limite, conjugarea verbului *a fi*, din perspectiva unuia dintre scriitorii cei mai vizibil marcați de mizantropie din literatura română contemporană.

Însă, dincolo de toate acestea, dincolo de cioranianul *neajuns de a te fi născut* (asemănările dintre filosoful din Rășinari și Eugen Dorcescu merg până la un punct), răzbate *profundul umanism al jurnalului* celui din urmă, emoția care se degajă din text (cu mare forță de percutare la cititor), un text de tip *descensus ad inferos*, pentru care proverbiala stare de lectură, dincolo de grația necesară, reclamă înarmarea cu zăbavă (taman trecerea inexorabilă a timpului este acut resimțită de scriitor), cu infinită răbdare (*jurnalul în discuție nu e destinat*

celor slabi de înger, acelor care se așteaptă la un ton voios, tropăitor, la o lectură facilă sau la un conținut frivol ce se adresează culturii de masă–vom reveni asupra decepțiilor majore pe care societatea românească de consum le produce scriitorului) și cu luare aminte, multe dintre fragmente purtând pecetea pildelor, tainei și *sapienței*, a cuvântului ziditor, girate fiind de „bucuria Prezenței” (p. 523).

„Eu am murit acestei lumi” (p. 526) este „necrologul” anunțat de Eugen Dorcescu, în viață fiind, extrem de viu și de necesar, o moarte simbolică, echivalentul unei detașări filosofico-spirituale de fojgăiala prin tenebre, de zbaterile absconse și inutile și de mercantilismul ipocrit și mărunț, o înțelegere profundă a Sensului și Rostului existențial, nicidecum marcă a teribilismului avangardist, menit să șocheze la modul gratuit. Neîntâmplător, jurnalul lui Eugen Dorcescu, *jurnal-lazaret*, are o structură circulară (formele runde, ființial-matriciale, pozitive prin excelență), debutând cu un pasaj din Regi („*Noi vom muri și vom fi ca apa vărsată pe pământ [...]*” - p. 23) și finalizat cu extrem de sugestivul cuvânt „iarnă” (p. 527), ce comportă o serie de interpretări: iarna din conștiințe, iarna sălășluită în suflete, glacialitatea semenilor, iarna vrajbei, „criogenarea” legăturilor cu lumea aceasta și accederea etern primăvăraticeii lumi duhovnicești, iarna copilăriei și a tinereții scriitorului (în care Stroieștiul natal și Predealul sunt investite cu valențe magice, în ton cu basmele și poveștile pentru prunci create odinioară, dar la care renunță la maturitate – odată cu schimbarea paradigmei – fără păreri de rău) etc. La fel de sumbră este discuția dintre scriitor și soția (la vremea aceea) Olimpia-Octavia (Oli), ființă angelică, dorința acesteia de a fi înmormântată singură, având convingerea că ea va pleca prima la întâlnirea cu Dumnezeu. Aparte de *atașamentul afectiv*, e cel *religios*, creștin-ortodox, care însoțește textul, deseale trimiteri la scrierile sacre.

Eugen Dorcescu *nu face paradă de purism sau de afiliere spirituală*, ba dimpotrivă, îi repugnă tot ce ține de înregimentare (spirit rebel), plutire în neant, infatuare, irosire și trăit pe sponci. Orientarea sa (nu dintodeauna a fost gemelar legat de dreapta credință, după cum recunoaște) către cele sfinte se produce *pe fondul unei situații de criză și al unei rupturi majore*, venite dinspre social, dar și parte a pătimirii în plan personal: schimbarea violentă de regim din Decembrie 1989 (numită ironic „marea revoluție capitalistă din decembrie” – p. 173) și evoluția (în fapt, involuție) generală de după 1990, în loc de confirmarea unui

orizont imens de așteptări, îi adâncesc *starea de schizoidie*, laolaltă cu îmbolnăvirea subită a Olimpiei. Deloc de neglijat, sinusoida profesională începe să semene tot mai mult și să basculeze înspre *cădere în abis* (fosta Editură Facla, ce-l avea ca redactor-șef, devenită, după 1990, Editura de Vest, cu Eugen Dorcescu director, democratic ales, funcție din care demisionează, e în derivă, majoritatea oamenilor care o slujesc ajung furnizori de spleen). E *momentul reconversiei, reinventării scriitorului, al renunțării la cale și al apucării Căii*. E o *autoplasare de bun augur*, temerară, dar și cu multe provocări-praguri-inițiatice de trecut, care-l consumă, solicită, hăcuiește (ecorșeu) intens. *Se refugiază în scris*, exclusiv în poezii metafizice, începe să țină un *jurnal*, locul în care îl „inventariază” – chestionează zilnic pe Dumnezeu, singurul lui Companion. Rămâne în continuare *extrem de lucid, onest*, devine intransigent (în primul rând cu sine), respinge compromisurile, jumătățile de măsură, derapajele de la moralitate și lucrurile făcute de mântuială, se ridică virulent împotriva politicii și a ipocriților care o (de)servesc, devine foarte selectiv în alegerea prietenilor, se izolează de lume (chiar apartenența la Uniunea Scriitorilor îl lasă rece), ia atitudine, încetează să mai aibă mari așteptări, *depresia* îl învâluie adesea, se reconfigurează din mers, compară adesea între „atunci” și „acum” (fără însă a fi un nostalgic), *renunță la a mai fi actant într-o farsă existențială de proporții*, disponibilitatea sa de a se oferi semenilor scade dramatic, *devine intens spiritualizat, renaște, textele sale capătă profunzime*. Din punct de vedere medical, clinic, sănătatea i se șubrezește, are momente de *îndoială galopantă*, conștientizează acut că *drumul spre Divinitate e deseori obstaculat de prezența răului*. Din ce în ce mai clar, în față i se *dezvăluie abisul*, *Abaddón-ul*, *adâncul pluriplan*: „Un scriitor se naște. Îl cunoști după limbaj. E creator în limbaj. Are fantezie, e imprevizibil, fiindcă simte și gândește imprevizibil. Nu e vorba de exhibiții lingvistice, ci de suculența și originalitatea exprimării, de noutatea și profunzimea asocierilor. X, de pildă, și alții mai mari decât el sunt scriitori, dar numai în planul superficial, al expresiei. Miza lor e mărunță, dar oarecum sigură. Ei pot << rămâne >>, ca ciudățenii. Se salvează, după ce corabia vieții a eșuat, prinzându-se de scândurelele ce plutesc pe mare, adică de cuvinte sucite și răsucite. Miza marilor, adevăraților scriitori, e abisul. Ei pot câștiga tot, sau pierde tot. Pe ei îi obsedează cuvântul profund, izvorând din tainele lumii” (p. 26). În privința scrisului, Dorcescu desparte apele: „Nu eu l-am ales, ci el m-a ales pe mine (p. 122).

Cât câștig și câtă pierdere e în *conversia spirituală* a lui Eugen Dorcescu, ne-o spune chiar el: „Sunt mult mai util celorlalți și-mi sunt mult mai util și mie acum, când pot trăi și lucra potrivit firii mele” (p. 27). E o *fire hipersensibilă, contradictorie* (ce experimentează toată gama de trăiri, de la pacifism la mânie fără prejudecată), cu care nu se împacă de fiecare dată și pe care, într-un acces de sinceritate cu sinele, și-o repudiază sau lapidează simbolic, care *nu râvnește la mărire și la glorie literară*, care-și trăiește pe deplin (uneori contondent, dureros) propria-i metamorfoză, cu o uluitoare capacitate de muncă și de sinteză, pe care, invariabil, o pune pe seama harului cu care a fost investit: la 49 de ani, în numai două săptămâni, reușește performanța de a versifica 50 de psalmi, într-o primă lucrare de căpătâi ce-i marchează intens existența. Subtil observator, alergic la mișcările browniene, minciună, spoială de cultură și la disoluția valorilor, Dorcescu suferă cumplit când își vede poporul dezbinat și speranțele năruite: „Cățărătorii n-au scrupule, n-au sensibilitate, n-au, probabil, nici prea multă minte. Au doar dorința de a pune mâna pe o funcție. Suntem prea dezbinați, spre nenorocirea noastră...” (p. 31). Țintă fixă predilectă, cel supus oprobiului continuu din partea scriitorului e *omul abject*, infect, duplicitar, cel care, provenind dintr-un *mediu* fundamental toxic, *underground*, conturează atât de bine „imaginea șobolanului lăuntric” (p. 32), contrăcarat cu succes de „Zimbrul românesc” (*Ibidem*).

Îngerul Adâncului are ceva dostoevskian și deopotrivă agârbicean în conținut. La fel de bine, *omul-șobolan* e psihanalizabil din perspectiva **Omului cu șobolani** freudian. În ceea ce-l privește însă pe Eugen Dorcescu, el atinge doar tangențial aceste posibile interpretări hermeneutice, *originalitatea* ce se degajă din propriul jurnal, aureolat de „Prezența Înțelepciunii Eterne, care ne știe și ne conține” (p. 33), fiind incontestabilă. Din perspectiva adresabilității, dacă e să facem abstracție de cititorul cu care încearcă un dialog monologat (iată o primă încălcare a regulilor intimismului, aceea de a face publică scriitura de gen) – și aceasta în momentele în care e convins că va ajunge în mâna potențialului lector, după numeroase încercări de abandon și de retragere totală în sine, echivalentă cu bacoviana ridicare a podurilor de la mal –, „receptorul” suprem e însăși Divinitatea: „Acele rânduri sunt o cronică lăuntrică, un dialog cu mine însumi și, mai ales, o confesiune în fața Celui Veșnic” (p. 34), o *confesiune* directă, liberă, *abruptă*, fără ocolișuri și fără intermediari. Ceea ce respectă totuși *Dorcescu, un*

mare rănit din dragoste de viață, din cerințele jurnalului intim (el, cel greu de strunit, cel care se sustrage sistematic oricăror forme de claustrare-limitare-închistare) este *fragmentarismul* (notațiile zilnice, însă nu seci, telegrafice, ci pline de miez și de încărcătură spirituală), *spontaneitatea*, *adevărul* (simplul adevăr, cel lumesc, nu-l mai încântă la un moment dat, de aceea năzuiește spre Adevăr, fapt care-i complică serios existența, fiindcă Adevărul nu e pentru orice muritor).

Gâlceava lui Eugen Dorcescu cu sinele, rezultată a gâlcevii cu „celălalt” (unde rezultatele benefice întârzie să apară), are ca element de referință *insul superficial, lipsit de metafizică și de însușiri* (opus celui musilian), parvenitul ordinar, ticălosul agresiv, prostul cu metodă, oportunistul, veleitarul, agramatul vindicativ, față de care îl încearcă o serie întreagă de sentimente contrarii, ce trec de la repulsie, la compasiune, de la scârbă, la ignorare deplină (notoriu e cazul Iovescu, falimentatorul Editurii de Vest, ins caragialian, „uns” de la Centru, asupra căruia revarsă un potop de invective: „Limbricul de director de tip nou [...]” (p. 176), „O mizerie de om” (p. 177), „un animal, un dobitoc necioplit, un om rău, primitiv” (p. 190), „o sinteză foarte expresivă între șobolan, căpușă și păduche” (p. 218), „avortonul de Iovescu” (p. 240), „o dejecție, o scârnăvie”, „mutantul Iovescu” (p. 267), „un rebut desăvârșit” (p. 268) etc.

Legat de adevăr, de adevărul profan („mediul social atât de demoralizant” – p. 37), Dorcescu e un *justițiar incurabil, un mare deziluzionat* (în genul lui Octavian Paler, de care-l despart însă aspirațiile transcendente), pentru care decepțiile procurate/furnizate de lumea în care trăiește n-au leac, orișicât ar încerca reconcilierea sau îmblânzirea atitudinii sale rebele sub influența mesajului hristic (acela ce vizează smerenia și *legătura cu aproapele*, carențe pe care și le reproșează mereu), în ciuda încrederii nețărmurite în Dumnezeu și a unicei Mize pe care Atotputernicul o reprezintă: „nu am aderat niciodată la nerozii și «conspirații» literare, la «mafie» [...]” (p. 35). În postura de cruciat (templier) al Adevărului, „singur împotriva tuturor”, Eugen Dorcescu *duce o luptă inegală*. Deziluziile sale se manifestă pe toate palierele: social-politic (un decembrie 1989 ratat), profesional (în ciuda zbaterilor sale, asistă neputincios la falimentarea Editurii de Vest și a celorlalte instituții de bază ale statului român), cultural (găștile, discordia, mâncătoriile, amatorismul, setea de înavuțire, blazarea, compromiterea statutului de creator, defilarea pe podium a caracterelor abjecte, lipsa de talent), intim

(prietenii de conjunctură, declinul familial, autocăderea în neant, fragilitatea ființei) etc. Haosul postdecembrist îl copleșește, irită și destabilizează, *pedagogii de școală culturală nouă îl oripilează*, detractorii lui Eminescu îi dau fiori (p. 109), punerile moderne în scenă a marilor clasici (Caragiale, de pildă), într-o manieră discutabilă, plină de aluzii pornografice și fiziologice, îl scandalizează până la îngrețosare, luarea-n zeflema a unor valori naționale, precum Toma Caragiu, de către inși calpi, erijați în mari apărători ai culturii, îi accentuează dezgustul și *spleen-ul*: „se insinuează în toate un duh al discordiei, al urii și al nemerniciei, care te doboară” (p. 43). Pus în fața unei astfel de *realități dure*, pe care nu și-a dorit-o sau imaginat-o vreodată, *refugiul lui Eugen Dorcescu în credință e pe deplin justificat*, părând unica soluție viabilă de supraviețuire demnă, imaculată, unica soluție de ieșire din impas. Pentru aceasta, *alege solitudinea*, își restrânge drastic cont(r)actele sociale (și cota de participare socială), menținându-le doar pe cele fundamental-necesare (oamenii de lumină, providențiali, medicii, cărturarii de o aleasă noblete sufletească, dascălii care i-au jalonat existența), își face *datoria* cu același simț de răspundere cazon, care l-a caracterizat dintodeauna, însă cât mai departe și mai detașat de semenii. Într-un atare context tulbure, înstrăinarea și „simțământul inutilității” (p. 87) ating cote alarmante, dezgustul ia loc disponibilității de a se mai dedica semenilor, concesiile sunt anulate, planurile de viață puse la index: „Nu știu dacă merit mai mult sau mai puțin de la contemporani, dacă voi fi recompensat sau nu de posteritate. Nu mai aștept nimic de la oameni” (p. 47). Constatările la care ajunge sunt amare, au gust de pelin, „o vomă psihică” (p. 88) îi concurează hūbris-ul, ura viscerală (reacție ce intră în contradicție cu preceptele biblice): „Oamenii nu se schimbă” (p. 50), „Omul e o paiață ridicolă, planurile lui, niște himere, eternitatea lui, o discutabilă nădejde. Ca o negură, vai mie!, îndoiala îmi bântuie sufletul. *Ajută, Doamne, necredinței mele!*” (p. 68), „Mulțimile? Poligon de încercare, banc de probă, în beneficiul oligarhiei. Al oligarhiei ce n-are convingeri, ci doar interese.” (p. 76), „Lume oribilă, lipsită de orice omenie, de orice farmec” (p. 118). *Cu sinele se poartă onest*: „sunt totalmente sincer” (p. 56).

Onestitatea lui Eugen Dorcescu se regăsește și în *radiografiile sociale fidele, la rezoluție maximă*, pe care le face societății în care trăiește, semn că *democrația mioritică nu-i priește* (Dorcescu este omul care nu poate fi prins cu himere, nu se lasă destabilizat de iluzorii glasuri de sirenă). De criticismul său virulent nu scapă

nici cei care au întinat idealurile Revoluției din Decembrie, „ciurucuri care s-au bulucit să profite de pe urma Revoluției și să se identifice cu ea” (p. 62), inițiatorii și făptuitorii mineriadelor din 1991 și din anii care au urmat și care au frânt aripile fragilei democrații românești (p. 83), ascensiunea nepermisă, în funcții cheie, a emanațiilor postrevoluționari, „Mârlani cu bani și burtă – iată emblema acestei vremi” (p. 99), „O lume plebee de dughene și de inși fără căpătâi” (p. 108). Luările sale tranșante de poziție, fără echivoc, nedispuse la a face concesii, conferă textelor sale valoare de *manifest*. Toate acestea pregătesc terenul ruperii poetului de o *lume abisală sordidă*, care începe să capete contur și să fie numită explicit abia în consemnările din jurnal din perioada 1993: *lumea Abaddón*, lumea subteranelor, populată de *omul-Abaddón*, genotip sumbru, vanitos, insalubru din punct de vedere moral, văduvit de noblețe și de apartenență la sacru: „Mahalagismul nu mi se potrivește. Prefer singurătatea mea (ne)orgolioasă” (p. 112), „Eu fac și-acum ce-am făcut întotdeauna: trăiesc în spirit, în legea morală și în literatură” (p. 108), „Eu sunt stihuitorul Psalmilor și atât” (p. 141).

Integral sau în „rate”, *Eugen Dorcescu își trăiește infinitul* (care-l atrage irezistibil, dar îl și înspăimântă – e aici pregnantă vocea omului plămădit din țărână, a acelui *adamah* original, model multiplicat până-n contemporaneitate), senzație dată de scrierile sale cu caracter religios, contrabalans la rătăcirile „într-o lume de umbre carnivore...” (p. 89). E interesant însă că *propensiunea lui Dorcescu spre spiritual* (drum presărat cu numeroase capcane, pe care nu întotdeauna are abilitatea să le anticipe și să le ocolească) e în măsură să îi afecteze, pe lângă încrederea în sine, încrederea în puterea izbăvitoare a *scriiturii sale*, *puternic amprentată de duh*, care păleşte însă în vecinătatea **Scripturilor**: „Cred cu tărie în cuvintele sacre” (p. 59), „Textul sacru are, între altele, puterea de a te elibera de idoli: oameni, îndeletniciri, obiecte” (p. 70).

Desele forme de autoidentificare ale lui Eugen Dorcescu, abundența de „eu” (tirania eului), nu sunt nicidecum forme de infatuare, de epatare, răbufniri egocentrice, teatralitate, ieșiri gratuite la rampă sau exhibarea unor complexe de inferioritate, ci *confirmare a vocii din oglindă care se întoarce înspre/se răsfânge asupra emitentul(ui) său*, modalitate prin care scriitorul, în dialog cu sine, încearcă să se convingă în permanență de *justețea demersului său*, că ține dreapta cale, că nu se abate cu o iotă de la autosituarea pe Cale: „Eu – o declar cu tărie – am

caracter. Eu sunt scriitor, cărturar. Eu nu mă pot asocia decât cu cei de teapa mea. Eu nu accept orice și nu sunt prieten cu oricine” (p. 108), „Eu sunt scriitor, atât. Și nu am nevoie de compania cuiva” (p. 118), „Sunt numai singurătate și refuz” (p. 120), „eu țin la demnitatea și la principiile mele” (p. 125), „eu sunt lup, nu jăvră de câine...” (p. 215), „Eu sunt *poeta genuinus* și *poeta doctus*, prea puțin *poeta artifex*. Eu sunt poet, nu acrobat. Și, deasupra tuturor distincțiilor [...], nu sunt poet religios” (p. 253), „O umbră sunt, o himeră, o algă în genunea mării, o incertitudine, sub singura certitudine: Yah Elohim” (p. 254), „Sunt independent. Și sunt meritocrat” (p. 271), „Eu sunt, cum s-ar zice, ins duhovnicesc, nu ins firesc” (p. 282), „Sunt un interlocutor răbdător, supus. Pot conversa cu mine însumi chiar prin tăcere” (p. 298), „eu nu pot urî” (p. 337), „Eu sunt artist, eu sunt poet, adică un suflet cercetat de Mnemosyne, de Memorie, de Amintire” (p. 341-342), „eu nu cultiv pe nimeni, nu lingușesc, nu fac politică, nu sunt gășcar” (p. 362), „*Eu mă încred în Dumnezeu, nu mă tem de nimic. Ce-mi pot face niște oameni?*” (p. 380), „Eu nu mă fălesc cu poezia, e un har pe care l-am primit. Încerc doar să pun în lucrare acest har. Și atât”, „Eu sunt una, opera mea este alta. O intimitate și o înstrăinare ciudate s-au așezat între noi. Opera mea nu mă păzește și nu mă vindecă de suferință” (p. 388), „Eu literatură mălăiață nu pot scrie” (p. 431), „Sunt artist. Intelligent, sensibil la teorie și concepte, dar artist” (p. 461), „Nu sunt mizantrop. Nu sunt nici filantrop” (p. 470), „Eu sunt un anahoret între poeți – un ascet încărcat de amintirea grea, amară, și de regretele greșelilor sale. Casa mea e, în fond, o chilie de schivnic” (p. 482), „Eu sunt creștin. Eu sunt poet. Eu sunt poet creștin. Eu sunt poet mistic” (p. 487), „Eu sunt poet creștin de rit ortodox” (p. 489).

Retractil, nonparticipativ în treburile Cetății (o Cetate în ruină), măcinat de propriile defecte, dar și de cele ale semenilor săi (micimi sufletești), uneori idealist (visează la o lume serafică, pentru toți), însă, mai de fiecare dată, ancorat în realitatea sumbră, cu o *alură aristocratică* (în înfățișare și în scris), boem și bonom, derutat și confuz de noua (dez)ordine socială, personalitate puternică, demn, vertical, debordând de grijă și de afectivitate atunci când Olimpia e în suferință și pentru care e în stare de sacrificiul suprem („mi-aș schimba soarta cu a ei fără nicio ezitare” – p.130), „ins nerătăcit” (p. 126), „spectator al neantului uman” (p. 123), *ins cerebral*, rațional, om al datoriei împlinite, Eugen Dorcescu *își face din Dumnezeu un Aliat*, poate singurul viabil, în care poate nădăjdui.

Pletora de stări prin care trece (adevărate *fișe clinice*, radiografii sufletești) și pe care nu se rușinează să și le etaleze în jurnal (athanor de multiple experiențe sufletești), sunt *mărturisiri și anateme de mare tensiune și frământare lăuntrică, expresii ale vulnerabilității și fragilității sale, criză existențială extinsă*, de care se face responsabilă lumea înconjurătoare ingrată, care pare să-și fi epuizat (re)sursele, originalitatea, frumusețea, spontaneitatea, care e insuficient motivantă încât să-l determine pe scriitor *să fie*, să se comporte „altfel”: „îmi port și îmi îndur patimile” (p. 140), „mă cuprinde iar cețoasa disperare nocturnă”, „sufletul mi-e torturat de spaime” (p. 142), „disperarea ce mă doboară la venirea nopții” (p. 143), „melancolia îmi blochează orice elan [...]” (p. 146), „Una dintre acele zile în care viața pare, în întregime, absurdă, tristă, înnebunitoare”, „Mă întreb, de fapt, când am murit” (p. 148), „Nu neg că și eu sunt, poate, hipersensibil. Orice mă atinge și mă rănește adânc” (p. 150), „Gustul de viață, *la joie de vivre*, mi-a dispărut” (p. 152), „Sunt singur, singur. Atât de singur și atât de cu mine însumi, de parcă am fi doi” (p. 153), „presat de teroare lăuntrică” (p. 154), „Orice, oricine, și prezentul, și amintirile, îmi trezesc o tristețe fără margini”, „sunt sufletește incapabil să mai conduc fie și o jumătate de om...” (p. 155), „Am obosit. O cumplită lehamite mă nimicește” (p. 156), „nu am tragere de inimă pentru nimic. Planează, încă, pe cerul coșmarului, vulturul negru al morții subite”, „Aidoma unei imense sepîi, moartea a tulburat cu otrăvita-i cerneală orizontul existenței mele” (p. 158), „Încep să mă detest. Prea multă introspecție și confesiune. Prea mă compătimeșc” , „stăruința îmi lipsește” (p. 163), „Eu – acasă. Eu – niciunde” (p. 174), „Mă încercă, din când în când, un simțământ acut al catastrofei” (p. 183), „plutesc în caruselul zilelor” (p. 184), „râsul, veselia, buna dispoziție mi se par de neînțeles, absurde, complet nemotivate” (p. 190), „E vremea ticăloșilor” (p.197), „O lume câinoasă, turbată” (p. 211), „Obosesc, îmi epuizez rapid resursele de duioșie” (p. 273), „Nebunia și deșertăciunea – iată înțelesul lumii acesteia” (p. 343), „Mi-e sufletul zdrobit” (p. 356), „Simt nevoia de aer, de văzduh, de duh” (p. 360), „între mine și lume crește distanța, se instituie starea de spectacol” (p. 389), „Simțământul acut, exasperant, al caducității oricărei întreprinderi omenești...” (p. 384), „Provizorat prelungit, chinuitor. Asta e viața” (p. 394), „Privesc în mine însumi. Nimic” (p. 397), „Viața e un rău. Ferice de cei nenăscuți, de cei ce nu vor apuca să se nască” (p. 430), „Suntem o turmă de viitoare schelete, în goană disperată, învălmășită, spre abis” (p. 467), „Nici eu nu mai exist” (p. 478), „Prostia se lăfăie la lumina zilei” (p. 499).

În compensație, trece și prin momente de acalmie temporară, care-i induc *vremelnica stare de bine*, însă, din păcate, puține (în economia jurnalului predomină stările rele, „blestemate”, ca și toposurile blecheriene): contemplarea unui crâmpei din natură (fire artistă), dialogurile cu Dumnezeu, citirea avidă a **Bibliei** (unde caută neîncetat răspuns la spaimile sale), îmbunătățirea stării de sănătate a Olimpiei (care reaprinde în el licărul speranței), nașterea nepoților, puținii oameni din preajma sa pe care poate conta, vacanțele de iarnă la Predeal, Stoeștiul-Axis Mundi, scris-cititul etc. În privința scrisului, Dorcescu are *reacții fluctuante*: când se agață cu disperare de el, când îl repudiază, nemaigăsindu-i rostul și sensul (*scrisul ca binecuvântare, dar și ca pedeapsă*): „La ce bun să mai lucrez? Ce să scriu și pentru cine?” (p. 149), „Nu pot să scriu și asta mă amărăște uneori [...]. Rămâne însă fervoarea metafizică. Știu că vindecarea e numai la Dumnezeu” (p.152), „Cât despre scris, ce și pentru cine să scrii? Textele mele, multe dintre ele, sunt parcă tot mai sumbre. Eu știu, scrisul meu, tipologic vorbind, are noblețe, are ținută, are altitudine. S-ar putea să nu aibă, întotdeauna, suficientă căldură. E mizantrop” (p.158), „încerc să exprim trăirea mea în universul metafizic” (p.161), „poezia nu mai interesează aproape pe nimeni [...] Nici la proză nu se gândește nimeni [...]” (p.174-175).

În cazul lui Eugen Dorcescu, are loc o „scurt-circuitare” între felul (abrupt, abisal) în care trăiește și chemarea credinței, de unde și imposibilitatea de a le „regla” din mers, de a ajunge la pacea cu sinele, ca prim-pas spre pacea cu „celălalt”. Marea problemă a scriitorului e, așa cum am mai spus, *gâlceava cu sinele*. Dacă din fața semenilor se poate sustrage, autoizola, fără prea multă zbatere și regrete, de propriul *sine-umbră-abțibild* nu poate fugi. *Falia dintre credință și neputință care se deschide înaintea sa e pe punctul de a-l face prizonierul Abaddón-ului*, de unde, odată împresurat, nu mai poate evada. Cotropit de *oboseala de a fi*, lui Eugen Dorcescu îi lipsește prea adesea o *motivație existențială puternică*: în Dumnezeu crede necondiționat, însă nu cu suficientă tărie pentru a nu se mai lăsa pradă alunecării în neant. *Entuziasmul* (gr. *entouziasmous*, „îndumnezeire”) și *extazul* (gr. *ékstasis*, „transport”) sunt extrem de rare stări de grație: „Azi-noapte, înainte de a adormi, cred că am cunoscut acea stare care se numește extaz. Am mai avut eu, în lungul vremii, momente de exaltare calmă, lăuntrică (aidoma celei de azi-noapte), dar acelea au fost, mai

degrabă, fulgerătoare iluminări. De data aceasta, trăirea a fost durativă, nu instantanee” (p. 157).

*Om aidoma, om al crucii și al răscrucii, scindat între fizic și metafizic, răstignit între drame personale și neputința de a le depăși, între cantonarea în profan și nevoia omenească de a accede transcendentul, supraviețuind între **Chin și Amin**, Eugen Dorcescu nu-și cosmetizează viața. Recursul la tranchilizante și la somnifere e semn al unei existențe încordate, ulcerate, a unui trup care nu-l mai ascultă. Din prea multă dezamăgire (troagării și mojiicii îi fac viața un iad), scriitorul refuză angajarea socială. Existența unei labilități emoționale (din dorul de a fi) îl face incapabil să dureze în jurul său un zid impenetrabil, care să-l protejeze de vicii, imoralitate, trădări, lupte inutile, de omul „dezertor”. Paradoxal însă, cu toate strădaniile (Ecce homo!), Eugen Dorcescu nu ajunge la sine, nu-și ajunge sieși, e priponit, ce este el ca ființă din țărână nu îi este îndeajuns ca să fie cu adevărat, de unde și imensa carență ființială, încremenire în proiect, drum obstaculat către și dinspre sine: „Mă simt ca priponit, ca fixat cu o lance în perete, ca o acvilă străpunsă de un fulger, pe stâncă” (p. 161). Dezolantă panoplie!*

Cantonarea lui Dorcescu în starea de angoasă, rămânerea în starea de devălmășie sau de nevolnicie îi aduce o puternică destabilizare-furtună interioară. De aceea, „străinul” cel mai periculos și mai perfid sălășluiește, e de localizat în interiorul său. Încercările repetate de îmblânzire/domesticire a eului, a sinelui rebel, recalcitrant și interogativ se soldează, mai de fiecare dată, cu un eșec de proporții. Greșeala majoră pe care o face poetul constă în așteptările prea mari pe care le are de la „celălalt” (fapt ce-i declanșează și hrănește tumultul interior), un „celălalt” cu care nu rezonază deloc, imatur duhovnicește, insuficient evoluat. Iată de ce, în absența concordiei, Eugen Dorcescu experimentează din plin starea intermediară, starea de provizorat-prizonierat (captiv în propriul trup, captiv în „cetate”, captiv în încercările ratate de a-l modela pe semenul din imediata apropiere după chipul și asemănarea sa). La fel de dureroase sunt dificultățile majore de autoplasare în context (social, cultural, cărturăresc etc.). Paradoxal, lipsa resorturilor interioare îl îmboldește să caute Resortul Suprem: Dumnezeu.

Pentru Eugen Dorcescu, tentația transcendenței, imboldul de a o „accesa”, e uneori prea slabă pentru a-l determina să se rupă definitiv de teluric, cauza fiind o inexplicabilă inerție în relația cu sinele păgubos. Această stare de dizgrație și de

confuzie generală, *incapacitatea de a se pune în FORME CU FOND*, are repercusiuni nedorite și asupra *scrisului său convulsiv*, consecința fiind *desele crize-blocaje de creație*. Prea de multe ori *i se refuză Cuvântul*, iar *cuvântul artistic stăpânit din condei e prea vlăguit ca să-i exprime patimile*. De aici, *permanenta senzație de vid, de clopot scufundat* (în sensul dat de Livius Ciocârlie): „Sentimentul inutilității, vidul mă cuprinde iar. Și așteptarea terorizantă” (p. 162).

Eugen Dorcescu este un „*Godot*” care se așteaptă inutil pe sine, care *întârzie de la întâlnirea cu sinele*. Căutarea angoasantă a Modelului îi conturează *instabilitatea identitară, greutatea de a fi el însuși*. Incapabil de zbor, scindat între mobilizări și slăbiciuni, între datorie și afect, Dorcescu *experimentează acut complexul Meșterului Manole*: tot ce construiește/plămădește în interiorul sinelui se surpă iremediabil: „Cu gândul de a renunța la orice râvnă, inclusiv la aceea de a ține acest jurnal” (p. 163). Reținem de aici o idee de bază: *jurnalul ca râvnă*.

Îndepărtarea de matca propriei ființe, rătăcirea căii către sine, „restrângerea ariei vitale” (p. 163) *cer jertfă*. În aceste condiții, nu e de mirare că *Eugen Dorcescu își este sieși fiu risipitor*. Autoreproșul, autosubminarea, incompatibilitatea dintre poezia metafizică pe care o scrie și *deliricitatea lumii* în care trăiește, conștientizarea faptului că între *creație* și *Creație* se ivește *râvna duhovnicească, prea multa (auto)analiză și prea puțina creație durabilă, lipsa determinării de a fi*, toate sporesc tragismul poetului: „pironit în suferință” (p. 178), „pecetluit în spaimă și-n suferință” (p. 191).

Între 16 iulie 1992 și 26 iulie 1993 ia o pauză de 1 an de la jurnal. Lucrurile par a se fi sedimentat între timp, în ciuda degradingoladei sociale crescânde (rata ridicată a șomajului, inflația galopantă, iminența falimentului Editurii) și a *recrudescenței thanatofobiei* (Îngerul Adâncului îi dă târcoale: „Derută, haos, nimicire, *Abaddón*” – p. 172). În acest interval, în care *își contabilizează sec depresiile*, are parte și de mici evadări-bucurii, pe care însă și le reprimă la scurt timp (fiica Alina naște o fetiță, încep să-i apară marile volume de poezie metafizică). 1993 e anul când Eugen Dorcescu devine *virulent apolitic, sfîchiiutor și vitriolant*, în care nu mai e dispus la concesii și la menajamente: renunță să mai dea interviuri, refuză profesoratul universitar, refuză să mai scrie eseuri, critică și istorie literară, suferă că Magistrul Tohăneanu nu e primit în Academie, îl dojenește pe Anghel Dumbrăveanu fiindcă nu a luat atitudine împotriva impunerii,

de la Centru, a lui Iovescu la cârma Editurii de Vest, îi deconspiră și „popește” pe cei care, în false straie scriitoricești, au colaborat cu Securitatea (cazul Nicolae Danciu Petniceanu), demască ipocrizia din rândul breslei (lupta surdă dintre Ion Marin Almăjan și Anghel Dumbrăveanu). Abjecția, kitsch-ul, cățărarea în funcții a nulităților (notoriu e cazul Iovescu), starea deplorabilă a Timișoarei (orașul său de suflet, când înfloritor, când cotropit „de câini, de gropi, de șobolani, de hoți, de bețivi, de haimanale, de vagabonzi, de boschetari, de nebuni, de investitori strategici. Oamenii cumsecade? Se mai găsesc, dar stau ascunși, pitiți [...]” – p. 176), grevele, scăderea dramatică a nivelului de trai al românilor, imbecilizarea-n masă prin programele tv și prin presa tabloidă, relația glacială cu fratele Dinu, moartea lui Ion Monoran, simulacrele de comemorări postdecembriste, toate trec peste sufletul său ca un tăvălug. Din ce în ce mai des se insinuează silueta gigantescă și grotescă (ca într-un teatru absurd) a lui „[...] *Abaddón* reformatorul/nimicitorul” (p. 204), „Pustiu. *Adâncul. Nimicirea. Abaddón*” (p. 194). În plan personal, copiii săi aleg calea exilului, prilej de inimă cernită și de doliu sufletesc.

În fața acestui dezastru, Eugen Dorcescu, cel care *are răsadurile sufletești prăduite*, dispune totuși de un atu: *cunoaște pe îndelete Scripturile*, le-a pritocit din scoarță-n scoarță, intuiește semnificațiile creștine ale suferinței, însă are serioase rețineri în privința apartenenței sale la cinul monahal: „Mă gândeam azi-noapte la farmecul vieții monahale. Am o singură rezervă față de ea: scârba mea instinctivă față de bărbați. Pe cât îmi sunt de simpatice, pe cât îmi par de agreabile și de inteligente femeile, pe atât de imbecili, jengoși, tembeli și detestabili îmi sunt bărbații” (p. 175-176). Cum ar veni, Eugen Dorcescu ar dori să se rupă de lumea vulgului, dar pornirile păcătoase din el i se pun de-a curmezișul. Cel mai la îndemână îi rămâne *jurnalul*, atât de căutat și totodată atât de detestat și de hulit, „poligonul” unde continuă să își verse fierea împotriva unei „liote de broscui” (p. 333): „această spovedanie vesperală îmi face bine. Suplânește poate poveștile nescrise, umple pauzele dintre poezii, dintre versificarea unor psalmi, dă un sens zilei, dă conținut înserării” (p. 168-169), „mă confesez acestui ascultător mut, acestui caiet ce-mi absoarbe și-mi păstrează gândurile” (p. 205).

Manifestările contrariante ale lui Eugen Dorcescu, *din dor de alean*, continuă și în 1994, la un an după ce îi apăruse volumul **Cronică**. Una peste alta,

bate recordul la stări depressive, „Sentimentul irealității persistă” (p. 234). Poate mai dificilă ca oricând, vremea căutărilor: „O, de-aș putea să scriu iarăși! Dar, pe moment, marea încercare a *Psalmilor în versuri* și confesiunea adânc elegiacă din *Cronică* parcă m-au secătuit. Caut o nouă temă pentru poezia originală (nădăjduiesc să mai versific psalmi) și un alt stil. Caut” (p. 237).

Nostalgia, *nostos+algia*, tălmăcită prin dureroasa întoarcere, pe căi ocolite, la origini, „hermeneutica durerii. Și a amintirii” (p.110), îi îngreunează ruperea de lumesc: „Îmi aduc, fulgurant, aminte de iernile copilăriei: departe, într-un timp pierdut, într-un timp, cum se zice, ireversibil” (p. 237), „Mi-e dor de Stroiești” (p. 239), „Mi-e dor uneori de ceva, de ceva nedefinit, mi-e dor, pur și simplu, aspir spre acel ceva, nădăjduiesc să-l ating și, deopotrivă, disper” (p. 361).

Revelator, (auto)deconspirativ (pune degetul pe răni personale, țintește să extirpe gangrene sociale, repudiază falsul și uzul de fals), *extrem de actual*, jurnalul lui Eugen Dorcescu e în *întregime asumat* de autorul său, ce-și extinde aria protestatar-curriculară: clinciurile dintre Primăria Timișoarei și revista „Orizont” (pe marginea sediului), situația tulbure din spațiul ex-iugoslav (semn că și aiurea sunt probleme majore), ariditatea preseii culturale, ascensiunea lichelelor fără talent de scriitor, formele de „colhoz literar-artistic” (p. 328), inversarea valorilor, *falimentarea conștiințelor*. În acest segment al jurnalului se poate identifica miezul acestuia, *myse en abyme*-ul, „blazonul” întregii cărți, *cheia de lectură*: „eu (potrivit harului ce mi s-a dat) zugrăvesc lumea Răului, spre a îndemna, indirect, la Bine” (p. 255). Este tocmai ceea ce caută poetul, *chintesența zbaterilor sale interioare*, justificarea întregului său demers spiritual-cărturăresc: nu se poate dura ceva trainic fără suferință (*suferința, condiția artistului de geniu*).

Față de propriul jurnal, Eugen Dorcescu nutrește sentimente antinomice: când îi recunoaște funcția terapeutică, utilitară, când e pe punctul de a se debarasa fără regrete de el. „Mare mângâiere acest jurnal. Câteva minute pe zi, absolut cu mine însumi și cu un posibil cititor, despre care nu știu nimic, care poate nici nu există, care poate nici nu există încă. Îmi face bine spovedania continuă” (p. 274), „cură psihanalitică” (p. 284), „Recurg la acest jurnal ca la un elixir, ca la un întăritor, ca la un tonic *sui-generis*” (p. 309), „Mă apropiu cu greu de jurnal, dar, pe de altă parte, nu pot renunța la el. Deprindere, nevoia de confesiune, terapie lăuntrică. Poate și dorința inconștientă, de a consemna aceste *adiafora* ale

existenței cotidiene” (p. 317) vs. „am privit cu luciditate, falia dintre mine și scrierile mele. Ce a făcut, ce face pentru biata-mi ființă propria mea literatură? Nu m-a împiedicat să sufăr, să fiu singur, să trec prin negre necazuri, nu m-a împiedicat să îmbătrânesc, să semăn, tot mai mult, cu un cadavru... Nu voi mai scrie. Despre cine, despre ce să mai scriu? Și mai ales, pentru cine? Pentru ce? Nu, nu voi mai scrie! Și ce voi face atunci? Voi trăi. Voi încerca să trăiesc. De la o zi la alta, de la o moarte la alta. De la o nimicnicie la alta” (p. 307). Promisiune, din fericire, încălcată.

În ciuda tonului grav predilect, jurnalul lui Eugen Dorcescu, „letopisețul singurătății” (p. 328), *scris în spiritul adevărului* („uman și artistic” – p. 298), jurnal al tenebrelor, coborâre la iad și purgatoriu, *forări în abis(al)*, *jurnal-penitenciar* și *jurnal al penitențelor*, *cultivator al esteticii urâtului*, ce nu glorifică omul, ci dimpotrivă, îl *des-ființează*, *jurnal-pelin* sau *jurnal-aguridă*, „Cronică zadarnică a unei lumi zadarnice” (p. 347), *incizie chirurgicală în corpusul social*, *jurnal-termometru*, generează *imense satisfacții de lectură*. Drumul anevoios până la ultima filă e sinonim cu o provocare, cu un câștig de natură spirituală. „Cine are urechi de auzit și ochi de văzut...” pare a fi mesajul la îndemână. Când are loc limpezirea sufletească a poetului? Poate doar atunci când scrie sub imperiul harului: „Scriu când nu eu, ci harul vorbește. Scriu inspirat!” (p. 297).

Ins incomod, vocal, nonconformist, demn, greu de strunit, nostalgic după o lume plină de conținut, cu o personalitate puternică, flamboiantă, când extrem de ferm, când dubitativ („Ce-mi lipsește? Nădejdea? Credința? Dragostea?” – p. 349), contestatar, rezistent la compromis și la derapaje morale, trăind perpetuu drama inadaptatului (de unde și „voluptatea singurătății” – p. 350), scindat între a mai da o șansă de reabilitare lumii fără Dumnezeu sau a evada, după model rousseau-ist, în natură, asemenea profetului, Eugen Dorcescu riscă să nu fie bine văzut în țara sa. Fie sub aspectul palidei receptări critice a cărților sale de poezie metafizică (și aici se deschide o întreagă discuție vizavi de cât de pregătită e critica să-l perceapă la întreaga sa valoare sau cât de pregătit e publicul să aglutineze înspre un subiect de nișă), fie la nivel de jurnal, care pune sub lupă o țară anatemitată, blestemată, cu un destin pecetluit: „Scriu și iar scriu în jurnal. Consemnez. Vorbesc cu mine însumi. Rememorez. Fixez timpul, cum ai încerca să fixezi în ierbar o plantă de

aer” (p. 336). Puseurile de revoltă matură, tot atâtea ofuri-expectații, sunt declanșate de marea-i dorință de a fi bine. Lui și întregii societăți.

Act de legitimare, **Îngerul Adâncului** ni-l prezintă pe Dorcescu între *modus vivendi* și *modus operandi*, mizantrop cronicar al unui „timp fără vreme” și al unui „spațiu fără loc” (p. 355). Hristocentric, crucificat între Cel care este (Dumnezeu) și refractarii săi semenii care refuză să fie, Eugen Dorcescu *iși trăiește disperarea în limba care l-a consacrat*: „Disperarea mea nu se poate exprima (aidoma fericirii mele) decât în limba română” (p. 372). La el până și *visele au acea adâncime-Abaddón*: „Umblam, căutând o ieșire, într-un fel de galerie în spirală. Coboram, mereu și mereu, paliere rotitoare, cu coloane. În spatele acestora se ghiceau săli, încăperi, totul era colorat vag în roșcat, verde, galben. Coboram mereu (cred că eram cu Oli) și iată, brusc, o galerie lasă spre ieșire o pantă, spirala continuând, probabil, dedesubt. Visul părea încastrat în alt vis, pe care nu mi-l mai amintesc” (p. 369-370).

Eugen Dorcescu, o *conștiință vulnerată*, *nu scrie pentru propria-i plăcere, ci pentru adevăr*: „Eu nu scriu pentru a plăcea, eu scriu spre a da glas adevărului pe care-l simt înlăuntrul ființei mele. Nu știu dacă sunt sau nu un poet important. Știu însă că exprim maturitatea poeziei române (inclusiv în ceea ce înseamnă propria-i conștiință de sine și eliberarea de prejudecățile umanismului dulceag și păgubos)” (p. 386). *Prin scris există, își supraviețuiește*. La fel și prin încercările temerare de a lăsa ceva durabil în urma sa, de folos obștii, cum este ideea de a înființa un „Muzeu al literaturii din Vestul țării” (p. 385), inițiativă care, spre marele său regret, nu întrunește adeziunea și entuziasmul colegilor de breaslă și ale decidenților. Orișicât ar încerca să se delimiteze de calofilie, jurnalul său impresionează prin *anvergura poetică*: „Soarele a despicat norii umezi, pare un ochi între gene vinete și plânse” (p. 31), „Ca și în alte dăți, soarele bate în fereastră, curge pe masă, până în preajma caietului în care scriu” (p. 48), „Sunt zile în care ne scuturăm de gânduri, ca de frunze” (p. 99), „Seara umple orizontul cu cenușă” (p. 112), „Privesc amurgul albastru, ca o ploaie imobilă de cerneală” (p. 123), „Privesc strada, piața, ca pe un tablou, ca pe un joc mecanic, am mereu senzația unei dezesperante irealități” (p. 150), „Îmbătrânim încet, ca niște frunze. Râul șerpuiește frumos în toamnă [...]. Ceața umplea în zori orașul, ca un gaz inodor de luptă. Era ceață, era frig, eram singur. Ca lângă Styx” (p. 356), „Cum a

trecut timpul! Privesc pe geam, cerul înnorat e brăzdat de păsări negre. Îmi amintesc brusc pădurea de la Stroiești, întomnată și ea, simt în nări aerul reavăn, mirosul de frunziș ud, căzut. Ca într-o străfulgerare, trecutul redevine vizibil, audibil, animă simțurile, e iarăși viu” (p. 371), „Deasupra tuturor, singurătatea sufletului, ca o pasăre limpede, rece, argintie” (p. 384), „Suntem niște închipuiri, ce se îndreaptă spre nicăieri, sprijinite în toiege de țărână” (p. 476).

Myse-en-abyme al lirismului metafizic dorcescian e felul realist, lucid, lipsit de trufie în care-și conștientizează originalitatea: „Știu, simt, că felul meu de a gândi și a scrie diferă de al celorlalți. Câtă artă e în opera mea vor stabili alții și, din câte cred, peste multă vreme. Deocamdată, aparentul ei cinism (unit cu aspirațiile spre Divinitate) derutează o critică imatură, înfumurată, găunoasă, naivă și conformistă (deseori, poate, ignorantă, în ceea ce ține de *Scripturi*). Iar observațiile crude la adresa omului în genere, a contemporanilor în particular, irită (îmi închipui) pe cei ce vor să-și uite nimicnicia. De altfel, și optica cititorilor de rând asupra poeziei mele e șocată, deseori” (p. 386).

În 1995, îi apare **Abaddón** și ediția a doua din **Psalmii în versuri**. Este un an fecund și din punct de vedere profesional (acceptă oferta Editurii Amarcord, fapt ce consfințește desprinderea definitivă de defuncta Editură de Vest). Între 1996 (23 martie) și 1997 (28 aprilie) ia din nou o pauză de la jurnalul său (camarad și, deopotrivă, dușman). Demisionează de la Amarcord, își trăiește în continuare solitudinea, e și mai răzvrătit împotriva duplicitarilor care, perfid, încearcă să-l facă să se simtă culpabil pentru fapte reprobabile pe care nu le-a comis. Are ideea genială de a versifica **Ecclesiastul**, lucrare de mare trăire duhovnicească. E anul când întreprinde o excursie în Germania, împreună cu Oli, pentru a o vizita pe Dana, dar și anul în care se declanșează scandalul cu plagierea **Dicționarului scriitorilor bănațeni** al Olimpiei Berca, de către veleitarul Luchescu, „lamentabil ipochimen” (p. 454). Încheie colaborarea cu Amarcordul și își ia normă întreagă de redactor la nou-înființata Editură Excelsior. Ideea de *revoluție* contravine ideilor sale de schimbare socială pașnică: „revoluția este cel mai impozant, cel mai admirat, cel mai venerat idol comunist! Comuniștii sunt îndrăgostiți lulea de revoluție” (p. 465). Versifică **Pildele**, caz unic în literatura română (ca, de altfel, și stihuirea **Ecclesiastului**). În 1998, își îngăduie o scurtă revenire la Poveste, drept pentru care publică **Poezii despre și pentru Raluca**. Se delectează cu rarissime

momente când, în sfârșit, se declară fericit, o fericire care, însă, nu ține de lumea aceasta: „Sunt fericit. Reînnoit. Renăscut. M-am împărtășit azi din Sfintele Taine” (p. 497). Tristețea îl învăluie din nou la moartea Miei Foartă, a unchiului Mitu (veteran în Caucaz și Tatra), a reputatului lingvist Francisc Király, fapte de natură să producă un dezechilibru major în viața sa și a Olimpiei.

Jurnal de tip pisanie, plin de duh și căruia, cu siguranță, i se va duce buhul, „blagorodnie metafizică” (p. 391) în proză, periplu între adâncul întunecat și adâncul de lumină oximoronic, *confesiuni ale unui isihast lapidat*, formă atipică de locuire-înlocuire, *însemnări ale omului-lup*, carte în care se remontează în duh, *jurnal-Abaddón*, *jurnal-Armageddon*, *jurnal-leviathan* (care-l devorează, înghite, ca mai apoi să-l ejecteze lăut), **Îngerul Adâncului** are menirea de a ne face să aruncăm o privire îndelung zăbovitoare în propriul labirint ființial.

Prin *efect de polarizare inversă sau de ocean întors*, jurnalul lui Eugen Dorcescu, prin care propune *rezistența prin credință*, e un veritabil *jurnal al Fericirii* în sens steinhardt-ian. Recurs compensatoriu, *work in progress*, **Îngerul Adâncului** *desființează* moravuri declasate și *înființează* o modalitate nouă de a face literatură. Dacă **Psalmii în versuri**, **Ecclesiastul în versuri** și **Pildele în versuri** îi sunt *leagăn* lui Eugen Dorcescu, **Îngerul Adâncului** îi este *mormânt*.

Apel la *joie de vivre*, în sens metafizic (trăirea rezervată, noninvazivă, spiritual participativă), plasarea jurnalului dorcescian în contextul actual al crizei extinse (inclusiv de natură spirituală), e un *act de maturitate editorială*. Desfătare întru Dumnezeu, îndestulare cu El, trecere de la *eu* la *El* și de la împărăția cărții la Împărăția Cărții, *jurnal nedogmatic și neomiletic*, eliberare de lest existențial, *jurnal-parusie*, scris împotriva acelor care practică *bungee jumping*-ul existențial, *jurnal dosădit, îndelung cinstitor, odrăslitor, veghetor și mărturisitor*, care pune laolaltă antropocentrismul, teocentrismul și logocentrismul, ce parcurge drumul sinuos de la decodarea tainei (omul) la decodarea Marii Taine (Ortodoxia), zestre culturală și deopotrivă duhovnicească, acoladă personală între Dumnezeu și limba română, **Îngerul Adâncului** ne privește pe fiecare în parte.

Poet „îmbunătățit” (după modelul călugărului îmbunătățit), sublim în dramatismul său, ce își „infuzează” eul în **Psalmi**, **Ecclesiast** și **Pilde**, *Eugen Dorcescu este vrednic de jurnalul său*.

Este Eugen Dorcescu un *NIKA-nikeforos*, purtător de biruință sau, dimpotrivă, un glas în pustiu? Răspunsul îl oferă chiar el, înțeleptul pe cale să împace contrariile: „*Ce ființă nenorocită e omul! Ce ființă fericită e omul!*” (p. 517).

Martie, 2020, Timișoara.

(Eseu apărut în: „Confluente literare”, 30 martie 2020; „Armonii culturale”, 30 martie, 2020; „Melidonium”, 1 aprilie 2020; „Gândacul de Colorado”, 6 aprilie 2020).

